Ministerstvo zdravotnictví ČR
MUDr Milan Špaček, náměstek

Věc: dětská chodítka

Vážený pane náměstku,

dovolujeme si předložit stanovisko výboru České pediatrické společnosti ČLS JEP (ČPS) k problematice tzv."dětských chodítek". Toto stanovisko bylo projednáno na základě diskuse o tomto problému, která proběhla na různých úrovních v poslední době.

Dětskými chodítky se rozumí mobilní zařízení, do kterého se ukládá dítě ve věku kdy se má začít vertikalizovat a učit chodit. Obvykle jde o rám ve výši hrudi dítěte, který je fixovaný k podložce opatřené kolečky, uprostřed je závěsné zařízení s otvorem na nohy. Dítě se různě fixuje, aby po uložení do chodítka bylo ve vzpřímené poloze, s volnýma rukama a horní části trupu a hlavy, zavěšené v rozkroku tak, aby se nohama dotýkalo země. V této poloze se může odrážet nožkami a uvádí tím chodítko do pohybu a tak se napodobuje přirozená chůze. Smyslem je navodit chůzi bez zátěže trupem.

Chodítka se u nás objevila asi před 15-20 lety, když předtím byla používána zejména v zámoří a západní Evropě. Od začátku jejich používání se objevovaly kontroverzní názory. Nejprve se zpochybňoval pozitivní vliv na vývoj chůze u kojence ve druhé polovině prvního roku. Hlavní výhrady byly k tomu, že tento způsob obchází přirozenou vývojovou fázi vertikalizace a mobility. Nebyl prokázán časnější začátek chůze, spíše jsou doklady o opoždění (statisticky ale nevýznamném- viz. Burrows et al.: Do baby walkers delay onset of walking in young children? Br J Community Nurs 2002, 7, 581-6). Dále se poukazovalo na nepříznivý vliv na vývoj páteře, je popisována asymetričnost pohybů dolních končetin v charakteristice chůze, nedostatečný vývoj obranných reflexů při pádech běžných pro pokusy první krůčky (dítě při nich padá většinou lehce na zadeček). Závažné byly popisy neurologických symptomů připisovaných používání chodítek zejména spastických diplegií (viz Engelbert R.H et al.: Influence of infant-walkers on motor development: mimicking spastic diplegia? Eur J Paediatric Neurol, 1999, 3(6), 273-5) a na druhé straně maskování časných příznaků neurologického postižení kojence, které se diagnostikovalo díky používání chodítek později. Hlavním problémem byl ale **nárůst závažných úrazů** v souvislosti s používáním mobilních chodítek. V roce 1999 bylo v USA přijato na oddělení intenzívní péče 8.800 dětí se závažným úrazem způsobeným používáním chodítek. V letech 1973-1998 zemřelo 34 dětí v USA na úraz související s používáním chodítek (Injuries associated with infant walkers, Zpráva APA, Pediatrics, 2001, 108, 3, 790-2). Řada publikací je o závažném popáleninovém úrazu u starších kojenců a batolat v souvislosti s používáním chodítek (Birchal all: Thermal injury associated with infant walking-aids. Burns Incl Therm Inj. 1988 Jun;14(3):244-7). Z více než 500 odkazů v Medline není žádný, který by přinesl pozitívní zkušenosti s používání chodítek.

Uvedené zkušenosti vedly Americkou pediatrickou asociaci k vydání zásadního doporučení již v roce 2001, které doporučuje zcela zrušit používání chodítek v péči o dítě. V některých zemích je vydán zákaz jejich prodeje a používání (Kanada). V Evropě je publikováno v prosinci 2003 stanovisko Britské pediatrické společnosti s podobným doporučením a navíc přímou výzvou pediatrům, aby na nebezpečí používání těchto pomůcek upozornili všechny rodiče. Nutno dodat, že již v roce 1997 byly vyhodnoceny aktivity ve smyslu preventivních opatření (varovné nápisy, informace rodičům, edukační programy, technické úpravy chodítek-brzdy atd.) a závěr byl, že uvedené aktivity nevedly k poklesu úrazů způsobených chodítky (Smith G.A. et al.l: Babywalker-related Injuries Continue Despite Warning Labels and Public Education. Pediatrics. 1997 Aug;100(2):E1)

V ČR nemáme přesná čísla o tom, jak často jsou chodítka používána. Odhaduje se ale, že asi 20-30% dětí je ukládáno do chodítek. Rovněž nejsou publikovány úrazy dětí v souvislostech s chodítky. Nicméně většina pediatrů ví o jednotlivých kazuistikách, kde je úraz nebo nějaká abnormita přisuzována chodítkům. Výbor ČPS se v posledních 10 letech touto problematikou podrobně nezabýval, nicméně na několika jednáních se o tom diskutovalo a neoficiálně se přikláněl ke stanoviskům výše uvedeným doporučením ze západní Evropy či zámoří.

Je dostatek informací a podkladů **pro doporučení zrušit prodej stávajícího sortimentu dětských chodítek a vyslovit obecné doporučení, aby nebyly používány v péči o dítě v žádném věku** (vyjma specifických indikací-nikoliv pro kojence a batolata). Hlavní důvody jsou uvedeny ve zkratce v přehledu některých literárních údajů uvedených výše.

Pokud není možné legislativně docílit zrušení distribuce a prodeje dětských chodítek, potom je třeba vyvinout tlak na důrazné varovné označení tohoto výrobku ve smyslu nebezpečí smrtelných úrazů a závažných vývojových poruch.

Odborné společnosti ČLS JEP vyvinou ještě větší úsilí v informovanosti rodičů a prarodičů (letáky a vývěsky čekáren, mediální tlaky, informace v materiálech typu Zdravotní a očkovací průkaz atd.). Jde zejména o odborné společnosti: Česká pediatrická společnost, Odborná společnost praktických dětských lékařů, Ortopedická společnost, Společnost dětské neurologie, Neonatologická společnost.

Česká pediatrická společnost ČLS JEP se hlásí ke koordinaci tohoto úsilí. Vycházíme zejména z faktu, že úrazy jsou hlavní příčinou mortality dětí starších jednoho roku a stoupá i jejich zastoupení v kojenecké úmrtnosti.

Vážený pane náměstku, očekáváme podporu vedení Ministerstva zdravotnictví v této naší aktivitě.

Děkuji za pochopení.

doc. MUDr. Jozef Hoza, CSc.
Vědecký sekretář ČPS ČLS JEP

prof. MUDr. Jiří Šolc, CSc.
Předseda ČPS ČLS JEP

Praha Karlov, 24. 9. 2004